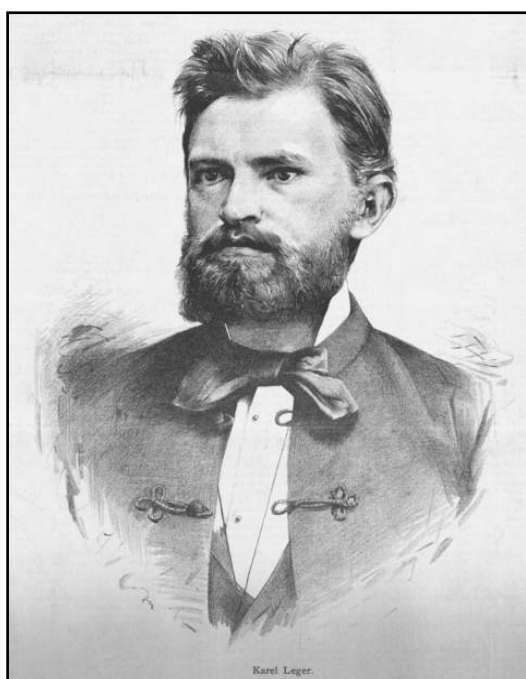

KAREL LEGER

Letos uplynulo již 150 let od narození významného kolínského rodáka, básníka a spisovatele, Karla Legera. Narodil se 21. září 1859 v dnešní Legerově ulici č. 24. Po vchození obecné školy začal v roce 1869 studovat klasické gymnázium v Klatovech, kde léta studii značně ovlivnila jeho další tvorbu. Důvod jeho studií tak daleko od domova byl v tom, že se profesor klatovského gymnázia Bedřich Pošík oženil s Legerovou sestřenicí a Leger u nich bydlel. I když byl Leger v Klatovech pouze čtyři roky, profesor Pošík byl v r. 1873 přeložen na Akademické gymnázium do Prahy a mladý Leger tam šel s jeho rodinou také, přece jen ho velice ovlivnil spolužák Jaroslav Vrchlický, který z klatovských studií

odcházel už jako hotový básník. Protože studenti tehdy nesměli publikovat svá díla, psal je např. Emil Frída právě pod pseudonymem Vrchlický. V obdobných případech používal Karel Leger pseudonymu Karel Lenský, pod kterým publikoval v roce 1876 své první básně s antickými náměty. Po složení maturitní zkoušky v pražském Akademickém gymnáziu, absolvoval Karel Leger jednoroční vojenskou službu a v roce 1881 začal jako hospodář pracovat na svém rodném statku, což bylo potom jeho hlavní obživou. Vedle své, nechalo by se říci tradiční rodinné profese statkáře, se začal věnovat psaní literatury. Jeho poměrně rozsáhlé literární dílo mu vyneslo lichotivou přezdívku, která přežila i do dnešních dnů – básník Polabí. V roce 1881 Legerovi vyšly první dvě básnické sbírky v kolínském vydavatelství Josefa Kárníka „Verše“ a „Zapomenuté sny“. V roce 1882 založil novinář a spisovatel Ignát Hermann humoristický časopis „Švanda dudák“ do kterého Karel Leger přispíval pod pseudonymy Kryštof Červíček, Vlasta Veselá nebo Verus, zřejmě podle římského císaře Lucia Vera. Přispíval také do časopisu „Zvon“, který založil spisovatel Karel Václav Rais. Karel Leger velmi často užíval tématu osudové vášně nebo by se dalo říci i neočekávaného pokušení pro své,

celkem nevinné a neprotřelé hrdiny. Od lyriky Leger brzy přešel k veršovaným povídkám. Náměty pak většinou bral z toho, co nejvíce poznal: ze života malého města a venkova. V roce 1883 vyšla Legerova „Pohádka naší vesnice“, plná jinotajů, různých nadpřirozených bytostí a ve stejném roce v Nerudově edici „Poetické besedy“ ještě Legerovy povídky veršem „Všední život“ a v dalším roce „Přeludy“. Roku 1886 vyšla opět v „Poetických besedách“ jeho další veršovaná povídka „Poslední rusalka“. V roce 1887 vydal Leger v Praze v nakladatelství Františka Šimáčka „Tři povídky“ a „Povídky veršem“. Byla to jemná satira na „takyvlastence“. V edici „Poetických besed“ vyšlo ještě v roce 1890 dílo „V zátiší“, které věnoval svému profesoru Bedřichu Pošikovi. V roce 1895 mu vyšly pro změnu zase v Kolíně, v nakladatelství Jan Hanták „Drobné povídky a kresby“. Veršovaná kniha „Chvilka zas doma“ z roku 1897 představila smutný obrázek ze života smýšlení venkovské inteligence. V roce 1898 vydal Leger první práci v próze nazvanou „Emancipovaná“. Ovšem kritika, obzvláště od F. X. Šaldy, byla nemilosrdná. Šalda o povídce psal, že je „slabá sice, docela povrchová, nedokreslený, nejasný, zmatený, rozplizlý náběh k satirické povídce ...“ V roce 1900 vyšly Legerovy v pražském nakladatelství Františka Šimáčka velmi působivé veršované povídky se strašidelnými náměty „Fantastické povídky“. V roce 1901 to pak bylo výpravné prozaické dílo „Petr a Pavel“. V roce 1903 začal vycházet v „Květech“ sešitově „Hořký román“. Je to opět román z maloměstského prostředí. Roku 1904 vyšla strašidelně humorná povídka „Balada o mrtvém ševci a mladé tanečnici“. Kritika ale byla na básníka zase zlá. Tvrdila, že rozmarný příběh je spíše „záležitostí dobrého rozmaru páně autorova“. Báseň však jako melodram zhudebnil hudební skladatel Otakar Ostrčil. Premiéra byla 22. ledna 1905 v provedení České filharmonie za řízení Oskara Nedbala s recitací herečky Hany Benoniové. V roce 1904 vyšel Legerovi „Hořký román“ knižně a téhož roku vyšel i „Český román“, kde se snažil Leger popsat otázky národnostní v době hospodářského rozkvětu. V roce 1908 vyšlo ve Zvonu časopisecky Legerovo dílo, které je dnes označováno za sci – fi. Je to povídka „Podivná příhoda inženýra Vladivoje Vejvody“. V povídce se inženýr Vejvoda, který pracuje na regulaci Labe, setká s životem hastrmanů. V roce 1907 začal pražský vydavatel Pavel Körber vydávat rozsáhlé vlastivědné dílo „Království české“. Na tomto projektu se Karel Leger podílel velmi zasvěceným výkladem o Kolínsku a okolí z roku 1912. V roce 1913 začaly v nakladatelství Františka Topiče v Praze vycházet Legerovy „Sebrané spisy“. Obsahovaly postupně celkem deset svazků. V Sebraných spisech vyšla také knižně „Podivná příhoda inženýra Vladivoje Vejvody“. V roce 1918 vyšla povídka

„O starém lakomci“, v roce 1919 povídka s veselým koncem „O umění, umělcích a hladové Pavlíně“. V roce 1925 pak vyšla Legerovi knížka historických povídek „V plamenech a jiné historické povídky“, za kterou dostal autor státní cenu, udílenou od r. 1920. Sebrané spisy obsahovaly také jediné Legerovo dílo, ze kterého vznikl film „Loupežníci na Chlumu“. Premiéra filmu byla 18. února 1927. Scénář napsal a hru režíroval herec Miloš Hajský. Film však úspěch neměl, přesto, že v něm hráli i herci známějších jmen Jindřich Plachta, Miloš Hajský, Máňa Ženišková a Josef Šváb-Malostranský. V letech 1927 až 1929 vycházely postupně Legerovy povídky s historickými a válečnými náměty např. „Konec války“. V roce 1930 napsal Karel Leger tragický román s romantickým námětem o životě Petra Voka z Rožmberka „Planá růže pětiletá“ o

fiktivní Vokově dceři, s kterou k sobě nenaleznou společný vztah. V roce 1931 vydala Sokolská župa Tyršova – Tělocvičná jednota Sokol Kolín Legerovy „Sokolské písně a básně“. Roku 1931 vyšla další kniha s historickým námětem „Paní hejtmanka“. Svému rodnému kraji věnoval svou poslední práci z roku

1934 „Co na poli vykvetlo“. Karel Leger zemřel 5. dubna 1934 v Kolíně ve věku 75 let. Pohřben je spolu se svojí manželkou Marií v rodinném hrobě, na zálabském městském hřbitově. Po jeho smrti vydal jeho syn povídku „Na nešťastné planetě narozený“. Na domě, ve kterém Leger bydlel, byla umístěna pamětní deska od sochaře Vladimíra Jana Hnízda. Za druhé světové války byla, protože byla z bronzu, odvezena a rozlita. Po válce ji sochař udělal znovu a to z kamene, ale bronzový vzhled napodobil. Tentokrát deska nebyla zničena z důvodů válečných, ale byla ukradena. Příbuzní Karla Legera nechali k básníkovu výročí v roce 1994 zhotovit novou bustu od sochaře Václava Frýdeckého.

V této vzpomínce na významného kolínského rodáka použil kronikář se souhlasem paní Dobromily Lebrové z Prahy, mnohé z její životopisné studie o Karlu Legerovi, která byla publikována v internetových Pozitivních novinách. Nezodpovězena mezi námi však zůstala otázka, zda se významná pražská dopravní tepna, vinohradská Legerova ulice, jmenuje po našem Karlu Legerovi nebo po francouzském básníkovi a velkém příteli slovanstva, Louisi Légerovi.

Karel Leger
Svatogor
(báseň ze sbírky *Verše*)

*S nebe na zem vkročil velký Svatoigor.
Nad vrcholky sosen, nad temena hor
do tmavých až mraků hlava jeho čněla.
Pod ním širá země v základech se chvěla,
lesy jeho dechem klonily se k zemi,
a když mluvil, hromem zavzněl obzor němý.
Vladimíru knězi on se nepokořil,
v nezkrocené pýše bílá města bořil,
prstem věže kácel pro zábavu svoji
a vyzýval směle bohatýry k boji.
Však což proti němu zможou lidské síly?
Bojarové všichni před ním ustoupili. —*

*Když tak jednou k zemi hleděl v pohrdání,
u svých nohou spatřil na skalnaté pláni
zemdlelého muže. V neúnavném spěchu
puďů těžkým pluhem kypřil bez oddechu.
Svatogor se sklonil, — jak když vrch se kácí.
»Postůj, bídný červe, pomohu ti v práci!«*

*Uchopil se pluhu, ale jaká tíže!
Což tu ocel klatou v zemi kouzlo víže?
Marně namáhá se, pot mu proudí s čela,
nestačí tu věru jeho síla celá.
Do úpadu zemdlen k rolníkovi praví:
»Bídný zemský červe, ušetřím tvé hlavy.
Svatogor jsem, silák, který města boří,
vyvracuje hory, údoly z nich tvoří.
Řeky stavím v běhu, bujné kácím lesy,
moře, zem i nebe síly mé se děsí.
Řekni však, co v zemi starý pluh ten víže,
že já, který skálu zvedám bez obtíže,
nemohu jím hnouti?«*

*Muž se usmál pouze, —
s čela pot si utřel a děl: »Lidská nouze!«*

